

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo

Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, M.DC.LXXXIX.

Cap. CXCVIII. Quando factus fuit calculus generalis, cum mutua inter fratres liberatione subsequuta, utrùm in ea comprehendatur debitum, ad quod unus ex fratribus alteri quidem tenebatur, sed illud ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98388](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98388)

ternatiuæ contenta, erant tempore testamenti litigiosa, & lis pro illorum vindicatione jam contestata, ut supponitur: Ideo subsecuta illorum euictione, hæres nihil legatariæ præstare tenetur, per textum expressum in *authent. nunc si hæres, Cod. de litigiosis*: quia solus lis euentus legatariæ relictus videtur, ut expressè dicitur in *dist. auth. & tradit Abbas in cap. Ecclesia sancta Maria 3. num. 8. ext. ut hic pendente*: Gratian. *discept. cap. 464. numero 54.*

17 *Secundò*, quia cum in prima parte alternatiuæ posita fuerint bona de Rac, necnon etiam bona Petrelatæ; ex alia verò parte æstimatio, seu valor illorum bonorum: non potest legataria legati partem acceptare in pecunia, sed totum in bonis, vel totum in pecunia acceptare debet: *l. si ex toto 8. §. si ita legatum, & ibi Ripa à num. 1. usque ad 10. & Jason colum. 1. & 2. ff. de leg. 1.* quia non potest legatarius eligere partem de vno, & partem de alio. Cum ergo non possit totum capere in bonis designatis, necessariò oportet ut totum capiat in pecunia, nempe in summa sex mille scutorum, in secunda parte alternatiuæ legata: Gratian. *discept. for. cap. 238. num. 31.*

18 *Tertiò*, quia euictio hoc casu processit ex facto Principis, nempe ex eo quod confiscatio bonorum illius, à quo testator bona legata quæsiuerat, fuit per edictum Regis reuocata, eo quod facta fuerat tempore tumultus bellici: tale autem factum Principis numeratur inter casus fortuitos, & idè occasione illius nulla debetur euictio: *l. Lucius, ff. de euict. Mangil. in tract. de euict. quest. 20. numero 14. 15. & 16. & questione 200. numero 31.*

19 *Quartò*, quia licet verum sit, legatum rei alienæ conuerti in æstimationem, quando fuit factum coniunctæ personæ; tamen hoc locum non habet quando hæres est etiam coniuncta persona: quia tunc priuilegiatus non vititur priuilegio contra priuilegiatum; & priuilegia inuicem conquassantur. Gratian. *discept. forens. cap. 488. num. 8.*

20 *Quintò*, quia non debetur euictio, quando constat ex coniecturis testatorem dispositionem suam ad certam summam restrinxisse; quia in hac materia alternatiuæ, sicut in aliis, semper attendenda est voluntas testatoris: Alciat. *consil. 31. sub num. 44. versicul. item limitatur quando ex coniecturis*: lib. 9. Mantie. *de coniect. lib. 9. tit. 9. num. 11.* Gratian. *discept. 988. num. 11.*

21 *De mente autem testatoris manifestè constat ex eo, quod testator voluit conseruare æqualitatem inter liberos, cum filiarum omnium tam natarum, quam nasciturarum legata reducerit ad summam 12000. scutorum: si autem Diana plus haberet quàm aliæ, oriretur inæqualitas, & inuidia inter filias, quam leges abhorrent, ex traditis per Surd. consil. 17. n. 31. vers. tertio Respondeo.*

22 *Quod maxime procedit, quia testator habuit illam opinionem, quod summa 6000. scutorum esset æqualis bonis de Rac, & Petrelatæ in prima parte alternatiuæ contentis: cum duabus rebus alternatiuè legatis, præsumendum sit quod testator crediderit vnā esse eiusdem æstimationis cum alia: l. 1. ff. de reb. dubiis, & ibi Bart. Socin. & alii: Mansil. de fideicommiss. num. 31. Et quod ista alternatiua consideretur inter æqualia respectu importantiæ æstimationis, non autem respectu alterius qualitatatis, tradit Hermancetus in repetitione l. 4. §. Cato, n. 25 ff. de verb. oblig.*

Cum igitur testator illam opinionem habuerit quod bona immobilia in prima parte alternatiuæ legata, ascenderent circiter ad summam 6000. scutorum, posito citra præiudicium veritatis, quod locus esset propriæ euictioni, non esset censendum aliā summā testatorem grauare voluisse hereditarium suum, præterquam summā 6000. scutorum, & coniungendo hunc valorem cum aliis 6000. scutis legatis, filia in totum haberet summam 12000. scutorum, iuxta opinionem æquā, quæ potius quàm veritas attendenda est: Mantie. *de coniectur. lib. 3. titul. 10. numero 1.* cum pluribus ibi citatis.

CAPUT CXCVIII.

Quando factus fuit calculus generalis cum mutua inter fratres liberatione subsecuta, utrum in ea comprehenderetur debitum ad quod unus ex fratribus alteri quidem tenebatur, sed illud cessum fuerat filia uni ex fratribus ex causa dotis, alio fratre debitore consentiente, & interveniente vera delegatione cum suis requisitis.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando cessio facta fuit cum clausula amplissimis, omnia iura, tam directa quàm indirecta, transeunt in cessionarium, & nihil remanet apud cedentem, nec ulla actiones effluunt.
- 2 Quod præsertim locum habet, quando cum illius clausulis fuit additum iuramentum.
- 3 In calculo generali non comprehenditur debitum quod fuit iam extinctum.
- 4 In generali dispositione non venit pecunia ad solvendum creditori destinata.
- 5 Rationum redditio est mutua quadam compositione.
- 6 Assumens in se debitum alterius, efficitur illius in cuius favorem se obligavit.
- 7 Expressio certarum summarum in calculatione, quæ alias summas non designatas non est in oculis comprehensa.
- 8 Per delegationem veram extinguuntur obligationes delegantis, & quæ ad veram delegationem requirantur.
- 9 Per delegationem extinguuntur etiam obligationes delegantis erga summam creditorum.
- 10 Promissio bonitatis nemini delegati non respicit naturam veram delegationis.
- 11 Novatio sub conditione sufficientia debitoris legati facta resolvitur, si casus insufficientis evenierit.
- 12 Quæ sit natura, & quæ differentia conditionis pensivæ, & resolvivæ.

Pater in contractu matrimonii constituit filiam dotem, summā sex millium scutorum, proinde dies, in pecunia numerata, vel annuis redditibus, & debitis bonis, & exigilibus solvendis, pro quibus

tenebitur de enictione in bona & debita forma, ut patet ex instrumento dicti matrimonii.

In cuius promissionis executionem dictus pater die 28. eiusdem mensis, & anni, per instrumentum publicum cessit futuris coniugibus diuersa nomina, & inter cetera summam 296. scutorum exigendam à D. Petro ejus fratre ad computum, seu in deductionem majoris summae per eum debita eidem domino constituenti, prout ipse D. Petrus ibidem praesens declarauit, & verum esse confessus est, & promisit soluere dictis cessionariis juxta formam cessionis sine aliqua difficultate.

Ceterum supponitur in facto, quod post aliquot annos facta fuit transactio inter dictum patrem constituentem, fratrem dicti Petri tunc vita functi; & eiusdem Petri filiam, & heredem, seu ejus maritum: per quam facto generali calculo rerum omnium inter dictos fratres gestarum, durante toto tempore quo in communione vixerunt, nempe usque ad annum 1643. omnibus computatis & deductis, dicta haeres Petri patris reperitur debitrice dicti constituentis in summa 3000. librarum, quas pater constituens realiter recepit, quem quidem Constituentem ipsa filia Petri, & illius haeres, liberat ab omnibus quae contra ipsum praetendere possent, usque ad diem dictae transactionis.

Nunc autem dum haeredes dictorum coniugum petunt dictam summam 296. scutorum, opponitur ipsis de praefata transactione, & liberatione generali facta per patrem, qui dotem constituerat, de omnibus inter ipsum & fratrem gestis, & per consequens de dicta summa 296. scutorum, quam illi dictus Petrus frater debebat. Vnde quaeritur utrum dicti haeredes dominorum coniugum, qui etiam reperiuntur haeredes Constituentis, jure possint petere dictam summam 296. scutorum, non obstante quitantia, & liberatione generali facta per ipsum patrem, qui dotem constituerat.

Negotio accuratè perpenso, censui summam 296. scutorum deberi, non obstante dicta liberatione generali. Siquidem cum dicta summa non amplius deberetur patri, utpote cessa, & remissa genero, & ejus uxori, in solutionem majoris summae ipsis debita, nomen illud exierat de patrimonio patris, adeo ut non solum viles, sed nec etiam directae actiones efficaces apud ipsum remanserint, stantibus tamen clausulis amplissimis in instrumento dationis in solum contentis, per quas dictis coniugibus transiit omnia jura sua, cum omnibus clausulis translatiuis necessariis, & cum clausula ponens eos in locum suum, &c. Item constituendo illos veros Dominos, & procuratores irrevocabiles, & cum aliis clausulis amplissimis, quarum virtute nihil remansit apud patrem cedentem, nec vllae actiones ad agendum efficaces remanserunt: Coss. de clausul. conuentional. claus. 14. num. 3. Mastril. decis. 143. num. 11. & 12. Cencius in tract. de censib. quest. 67. num. 6. versic. aut in instrumento: Daard. de censib. 2. §. 3. quest. 16. num. 12. t. Praef. vim accedente juramento in dicta cessione contento, quod vim habet specialis expressionis: Giurb. decis. 107. num. 6. & 7. Thesaur. decis. 201. n. 7.

Vnde cum debitum 296. scutorum, quo D. Petrus tenebatur erga patrem, fuerit extinctum respectu ipsius patris; sequitur, in generali calculo, & liberatione illud minimè contineri, cum liberatio, quantumvis generalis, non comprehendat debitum extinctum, Bald. consil. 274. Licet allegationis, lib. 2. quem citat Card. Tusch, commun. conclus. lit. L. conclus. 326. num. 16. t. Imo sola destinatio pecu-

niae ad satisfaciendum creditori facit ut ipsa videatur esse extra patrimonium debitoris, ad hoc ut in generali dispositione minimè contineatur. Alexand. consil. 170. num. 11. lib. 2. Tusch. ubi supr. num. 34. & vide num. 64. ubi dicitur quod in liberatione generali non continetur illud, quod alteri debitum est.

Et cum natura redditionis rationum ea sit, ut hinc inde data, & expensa calculentur per viam cujusdam mutuae compensationis: l. si quis ex argentaria, §. rationes, ff. de edendo: Escobar de ration. cap. 36. num. 1. & dicitur sic expressè contineri in instrumento dictae transactionis, vigore illius clausulae, omnibus computatis & deductis: sicut nulla debet haberi ratio summarum solutarum, quibus computatis D. Petrus remansit debitor in summa 3000. librarum, ita nec debet haberi ratio ulla dictorum 296. scutorum, quae soluta reperiuntur per acceptionem, & (ut loquuntur) accollationem illius debiti, factam per D. Petrum, t. per quam totum onus ad ipsum translatum est perinde ac si ipse solus ab initio se obligasset in favorem dictorum conjugum: Cencius de censib. quest. 72. num. 16. & talis accollatio habet vim solutionis inter D. Petrum accollantem, & ejus fratrem, in cujus favorem facta fuit accollatio: Cencius de censib. d. q. 73. n. 16.

Et sane si illa fuisset partium intentio, ut dicta summa 296. scutorum esset comprehensa in reliquatu 3000. librarum, illius mentionem fecissent eodem modo, quo expresserunt alias obligationes, quarum una erat 2800. librarum, alia 1500. quas in calculo finali comprehensas esse voluerunt, ut inclusio unius sit exclusio alterius: l. cum prator 12. ff. de judic. l. cum maritus, C. de procurat. cum similibus.

Supradicta multo fortius procedunt ex eo, quod non solum intervenit simplex accollatio debiti illius summae 296. scutorum facta per D. Petrum, sed etiam facta fuit vera, & perfecta delegatio, in qua tria illa requisita intervenerunt: nempe, quia D. Petrus erat debitor patris delegantis, prout se esse talem confessus est, quod non solum declaravit in ipso dationis in solum instrumento, sed etiam tanquam debitor se obligavit, & promisit solvere summam illam conjugibus cessionariis, quae promissio facta intelligitur per stipulationem propter vim illius verbi, promisit: Barbosa de distinctio. cap. 270. his ergo concurrentibus facta fuit delegatio: Burat. decis. 487. numero 11. Ludovisi. decis. 217. num. 3. Scace. de commercio §. 2. glossa 5. numero 281.

Supposita autem delegatione, duae fuerunt extinctae, & novatae obligationes: altera, qua delegans tenetur erga suum creditorem, altera, qua delegatus tenebatur erga delegantem. Castrenf. in l. si usufructus, num. 2. ff. de novation. cum delegatio habeat vim verae solutionis: Castrenf. loco citato, Cyriac. controvers. 108. numero 6. & 7. Mart. Medic. decis. 66. num. 20. & est ab omnibus receptum.

Neque naturae delegationis obest promissio bonitatis hypothecarum, quamvis in contractu dationis in solum, aut delegationis intervenisset, quae tamen in illa non legitur, quidquid opponi posset de decisione Surdi 23.

Quia licet conventum esset, quod Pater delegans non liberaretur nisi secuta solutione, hoc non impedit effectum novationis & delegationis: quia effectus novationis potest restringi, ipsa manente

202 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerii,

in suo statu: Bartol. in l. persona, §. 2. sub num. 2. ff. de pact. Alexand. in addit. ad Bartol. in l. Valerianus, in addit. ff. de pratoriis stipulat.

Est igitur hoc casu vera delegatio & novatio, sed quæ resolvatur in casum evictionis, aut insufficientiæ debitoris: qui casus cum non evenit, remansit in suo robore novatio: Ruin. consil. 45. sub num. 4. volum. 5. & bene Cyriac. contrav. 214. n. 33. & sequent. † Hæc enim est natura conditionis suspensiva, ut impediatur effectum oriri: quod non habet locum in resolutive, quæ non impedit, nec suspendit contractum, licet eveniente conditione resolvatur: ut explicat Menoch. consil. 262. num. 20. Ergo obligatio Domini Petri fuit novata, & creditum ejus extinctum respectu dicti patris delegantis; & per consequens non potuit comprehendi in generali calculatione.

CAPUT CXCI.

De eo qui consensit ut Officium quod de arbitrio Universitatis dependebat, alteri conferretur, inito pacto, ut is, cui conferretur, daret consentienti medietatem lucrorum Officii per aliquod tempus, cum tamen Officium non dependeret ab ejus voluntate, utrum illa promissio sit nulla, tanquam facta sine causa.

SUMMARIVM.

- 1 Promissio facta scienter sine causa, vel ex falsa causa, sortitur naturam donationis.
- 2 Obligatio non dicitur facta sine causa, quamvis facta fuerit ex causa sola antidoralis obligationis, ad quam de jure promittens cogi non poterat.
- 3 Obligatio dicitur facta ex causa, licet is ad cujus favorem facta est, nullum ex illa causa lucrum consequatur.
- 4 Causam justam sufficit fuisse expressam, licet adfuerit alia causa injusta non expressa.
- 5 Defectus cause impulsivæ non vitiat contractum, sed solus defectus cause finalis.
- 6 Causa finalis ad hoc ut talis sit, necesse est ut probetur, sine ea partes non fuisse contracturas.
- 7 Ut dicatur obligationem factam fuisse cum causa, sufficit causa de preterito, etiamsi nullum afferat damnum, vel lucrum.
- 8 Concursum hominum ad certam personam, vel Officium, quod Itali Aviamentum vocant, est considerabile, & pecunia æstimabile.
- 9 Quamvis Officium Secretarii Universitatis pertineat ad universitatem, tamen officio, & concursus voluntatum erga personam Secretarii ipsius, ad illum pertinet, & est pecunia æstimabilis.
- 10 Sive concursus hominum procedat à persona, sive ab ipsa re, semper est considerabilis, & præbet justam promissionis causam.

Promissionem factam per Philibertum in favorem Stephani, de dividendo emolumenta Officii

Secretariatus durante spatio trium annorum, in considerationem dimissionis dicti Officii in ejus favorem facta per D. Stephanum, & laboris per eum impensis in procurando provisiones eiusdem Officii, quas D. Philibertus obtinuerat, validam & obligatoriam esse dixi.

In primis notandum est, quod hic agitur de obligatione facta per D. Philibertum ex certa scientia cum ipse esset informatus de qualitate dicti Officii Secretarii: atque ita, etiamsi nulla adesset causa promissio per eum facta, esset valida: quamvis etiam adesset causa, sed falsa, vel iniusta, quia promissio facta scienter, censetur facta causa donationis, vel remunerationis: l. Campanus ff. de oper. libertor. Mantica de tacit. convent. lib. 3. tit. 12. n. 46. & tit. 12. tit. 10. n. 13. ubi allegat Gloss. magnam, & qui cum alio, ff. de regul. jur. & dicit hanc de communem opinionem. Idem dicit Gratian. ad d. ad decis. 137. num. 3. ubi testatur ita recitat DD. in dict. l. Campanus, alias incipit, l. apertior ff. de oper. libertor.

Secundò supradicta multa magis confirmantur, quia non potest debitori de vera & iusta causa promissionis, cum fuerit facta ex causa remunerationis propter dimissionem Officii, & sollicitudinem adhibitam, ut de eo fieret provisio favore D. Philiberti: cum non sit necesse pro validitate promissionis, quod causa in qua consistit fundamentum illius, producat efficacem obligationem; sed sufficit obligatio quædam naturalis, & antidoralis, pro recognitione cuiusdam gratitudinis, ad quam promittens cogi non poterat per iuris remedia, sed tantum ex quadam æquitate, & ut dicitur per bene seance, teneri poterat: Bald. in l. generaliter, num. 5. C. de non numerat. pecun. Alexand. consil. 76. ram. 3. tit. 6. Vnde cum constet de meritis præcedentibus D. Stephani, tam in dimittendo Officium, quam in procurando provisiones illius favore D. Philiberti; sequitur obligationem & promissionem esse validam, quamvis ipse non habuisset actionem efficacem ad cogendum dictum Philibertum, ut sibi partem faceret de emolumentis trium annorum, pro quibus facere promissit: ut explicat Mantica de tacit. convent. libro decimo quarto, titulo duodecimo, numero 28. & 29.

Tertiò, quamvis causa expressa in obligatione nullum afferat damnum, vel emolumentum, prolemus valida semper manet obligatio: & cum quamvis D. Stephanus nullum lucrum præstare posset in emolumentis Officii, non propterea minus causa expressa in obligatione remanet valida, ut notat Iac. in l. filiusfamilias, §. dicitur prima littera, numero septimo, & in secunda littera, numero decimo, ff. de legat. 1. Mantica de tacit. tit. 12. num. 26.

Quartò, posito citra veri præiudicium, quod causa contractus, & promissionis fuerit considerabilis Universitatis, à qua dependebat officium Secretarii ipsius, in prorogatione officii facta favore D. Philiberti, & sic in facto alieno, non dependente voluntate D. Stephani; non propterea irritatur promissio, de qua agitur: licet enim in hoc videtur consistere principale dubium DD. Arbitrari, tamen ad hoc dantur sequentes responsiones, iustam antea deductas.

Prima responsio, quod cum causa illa considerabilis futuri Universitatis non fuerit expressa, sed solus causa dimissionis & sollicitudinis præterite, subsistit obligatio propter causam justam expressam, etiamsi adesset alia iniusta non expressa: cum & causa